

A tudományos intézmények eróziójának folyamata a művészettörténet példáján

Marosi Ernő

1. Intézménytörténet, kronológia

- 1807. törvény a **Nemzeti Múzeum** alapításáról
- 1847. Schedel Ferenc: Felszólítás minden, a nemzeti becsületet szíven viselő magyarhoz a műemlékek hazai ügyében
- 1858. az MTA Archaeologiai Bizottságának megalapítása
- 1871. **Országos Képtár**
- 1872. A **Magyarországi Műemlékek Ideiglenes Bizottsága**
- 1873. országgyűlési határozat **Iparművészeti Múzeum** alapításáról
  - Henszlmann Imre a művészettörténet tanára a **budapesti egyetemen**
- 1881. **Műemlékek Országos Bizottsága**
- 1896. törvény a **Szépművészeti Múzeum** alapításáról (megnyitása: 1906)
  - a 4. nemzetközi művészettörténeti kongresszus Budapesten
- 1922. Törvény a Gyűjteményegyetemről (Nemzeti Múzeum + Országos Széchényi Könyvtár + Országos Levéltár)
- 1933. **Fővárosi Képtár** a Károlyi-palotában
- 1934. a Nemzeti Múzeum mint Történeti Múzeum (benne Iparművészeti Múzeum és Néprajzi Múzeum)
- 1949. **Múzeumok és Műemlékek Országos Központja**
- 1951. Magyar Művészettörténeti Munkaközösség
- 1957. A **Magyar Nemzeti Galéria** alapítása
  - Országos Műemléki Felügyelőség**
- 1969. a 22. nemzetközi művészettörténeti kongresszus Budapesten
  - a **MTA Művészettörténeti Kutatócsoportja**
- 1992. Országos Műemlékvédelmi Hivatal

2. A művészettörténet-tudomány kutatóhelyei 1990-

MTA Művészettörténeti Intézet (1969-: Művészettörténeti Kutató Csoport, **2012-től: MTA BTK Művészettörténeti Intézet**)

- a művészettörténet módszertana, a művészettörténet-írás története
- A magyarországi művészet története: (VI: 1890-1919, 1981; VII: 1919-1945, 1985; II: 1300-1470, 1987), V/1: 19. sz. építészet, iparművészet, 2013.
- Gyűjtemények: művészlexikon, adattár, fotótár
- Pszichiátriai Gyűjtemény.
- Publ.: *Ars Hungarica* (1973-)
  - Az intézetben szerk.: *Acta Historiae Artium, Enigma, Művészettörténeti Értesítő*

ELTE Művészettörténeti Tanszék (egyetemes művészettörténet,

- MTA kutatóhely: Vayer Lajos, 1963-1978),
- MTA kutatóhely: Magyar Vadak, Passuth Krisztina 2005-2008.

Múzeumok: Szépművészeti Múzeum

Szakkatalógusok: Ekkart, Rudi: *Dutch and Flemish Portraits 1600-1800*: 2011

Ember, Ildikó: *Dutch and Flemish Still Lifes 1600-1800*: 2011

Urbach, Suzan: *Early Nethelandish Painting in Budapest*: 2015

- publ.: *Bulletin du Musée Hongrois des Beaux-Arts*, No116-117, 2012.

Magyar Nemzeti Galéria - publ.: *Annales (A MNG Évkönyve) 2008: 2009*

BTM - publ.: *Budapest Régiségei, Tanulmányok Budapest Múltjából*

OMF (és utódintézményei 1992-)

- publ.: *Magyar Műemlékvédelem* (15: 2011); *Műemlékvédelmi Szemle* (1991-2004); *Műemlékvédelem*

2a művészettörténészek

A köztestületi tagok statisztikai adatai

	2003	2009	2012
MTA rendes tag	2	2	2
MTA levelező tag	1	1	1
MTA külső tag	1	1	1
köztestületi tag	70	101	123
ebből DSc	6	8	11 (tudomány doktora: 5; MTA doktora: 6)
CSc	41	33	32
PhD	23	61	75 (+ 1 DLA)

Kutatási tematika, specializáció (2012)

	középkor	újkor	19. század	modern
MTA rendes tag	1	1		
MTA levelező tag		1		
MTA külső tag		1		
DSc	3	4	2	2
CSc és PhD	19	37	17	43

A művészettörténet-tudomány művelőinek becsült létszáma 2012-ben kb. 200-300 fő.

ars hungarica 2013

Az MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Művészettörténeti Intézet folyóirata

4.

XXXIX. évfolyam

A magyar művészettörténet-tudomány helyzete 1996–2011

E számunk szerzői

*András Edit
 Beke László
 Bodnár Szilvia
 Buzási Enikő
 Farbaky Péter
 Galavics Géza
 Gosztonyi Ferenc
 Jávor Anna
 Kelényi György
 Kerny Terézia
 Kovács András
 Lövel Pál
 Marosi Ernő
 Mikó Árpád
 Prékopa Ágnes
 Rényi András
 Róka Enikő
 Sisa József
 Szakács Béla Zsolt
 Szentesi Edit
 Takács Imre
 Timár Árpád*

3. A művészettörténet egyetemi curriculumuma

Az egységes képzés menete (- 2006)

1-4. félév: alapozó stúdiumok, ókori művészeti kultúrák, középkor, korai reneszánsz (1500 tájáig ill. 1526-ig)

I. szigorlat: (ókori művészetből megszűnt az 1970-es évek végén), középkori művészet.

5-8. félév: újkori (reneszánsz, barokk), 19. századi és modern művészet, a művészettörténet historiográfiája, módszertana

II. szigorlat

9-10. félév, módszertan, szakdolgozati szeminárium, szakmai gyakorlat

Államvizsga, szakdolgozat védeése alapján

Doktori disszertáció (a Dr.Univ. címért), disszertáció alapján

1993-ban a doktori iskola akkreditációjával régi rendszert a PhD-fokozatszerzés váltotta fel.

- 2013-ban a művészettörténeti doktori iskola akkreditációja megszűnt, a PhD-képzés **doktori program** (a szabad bölcsészeti szakirány) keretében folytatódik.

A bolognai rendszerű képzés (2006-)

BA-képzés (1-6. félév) a szabad bölcsészeti szakirány keretében (a szakirányt gondozza az ELTE BTK Művészetelméleti és Médiakutatási Intézet. A BA-diplomások alkalmasak „**művelődési, művészeti és műemlékvédelmi intézményekben ...feladatkörök ellátására**”). Záródolgozat.

MA-képzés (4 félév) feltétele művészettörténet maior tanterv teljesítése. A szakosodás területei: középkori, újkori, 19. és 20. századi művészettörténet, összefügg a szakdolgozat témaválasztásával. Erősen érvényesülő tendencia a „régii” korszakok iránti minimális érdeklődés, a modern és kortárs tematika túlsúlya.

Szabad bölcsészet: filozófia, elméleti nyelvészet, esztétika, filmelmélet és filmtörténet, kommunikáció- és médiatudomány, művészettörténet

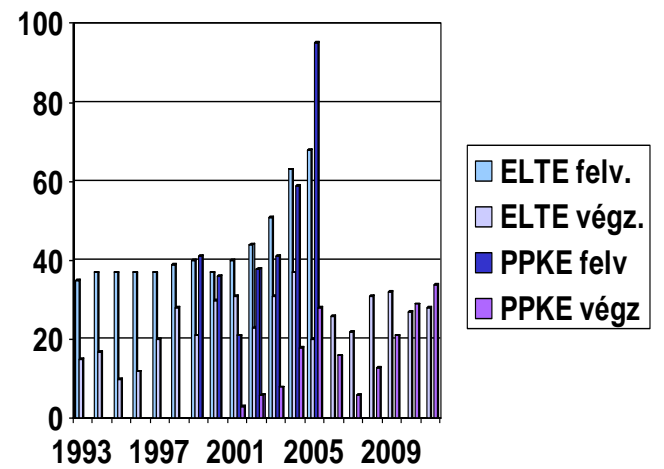
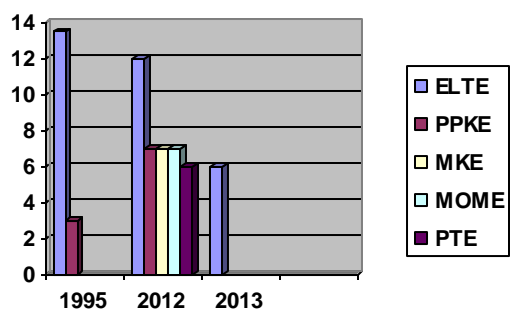
3a A művészettörténet- képzés számadatai

Ötéves képzés

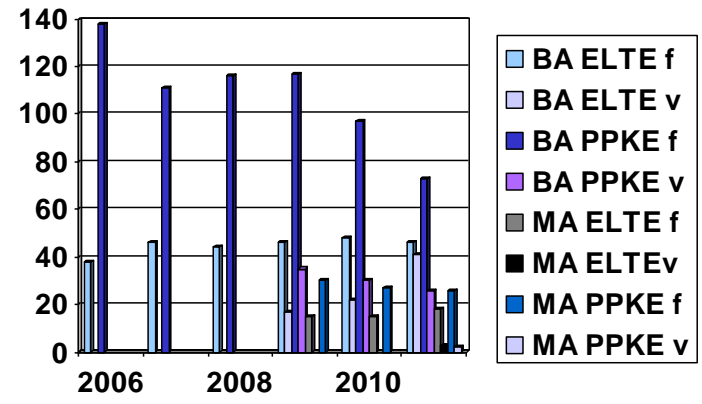
Pázmány Péter Katolikus
Egyetem: 1996-tól

Oktatói létszám:

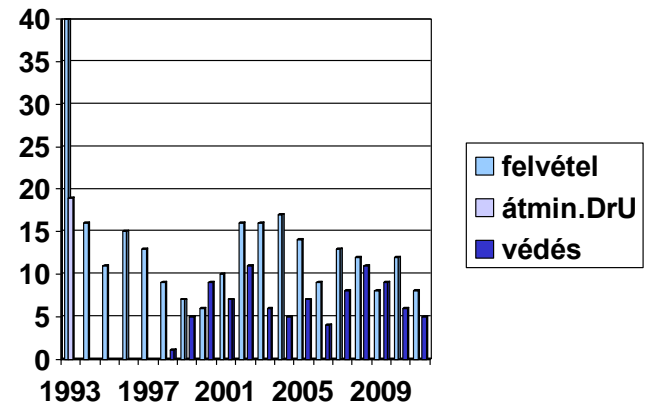
- ELTE:** 1995: 13,5
2012: 9 (+3)
2013: 6
- PPKE:** 1996: 3
2012: 7
- MKE:** 2012: 7
- MOME:** 2012: 7
- PTE:** 2012: 6

A „bolognai” képzés

PhD-képzés (ELTE)

4a a Szépművészeti Múzeum és a Magyar Nemzeti Galéria kiállításai:

összehasonlító válogatás

SZM:

1996: Schickedanz Albert

1999: régi gipszöntvények

2000: Az Ország Háza

Klee, Tanguy, Miró

2003: Monet és barátai

Verrocchio Krisztusa

2004: A fáraók után. Kopt művészet

Giacometti

2005: Kép a képben

2006: Van Gogh Budapesten

Sigismundus rex et imperator

2007: Mantegnától Hogarthig

Picasso, Klee, Kandinszkij

2008: **Ferdinand Hodler**

A Mediciek fénykora

2009: **Gustave Moreau**

Alfons Mucha

2010: **Fernando Botero**

Gustav Klimt

2012: Cézanne és a múlt

MNG

1996: Nagybánya művészete

A hágai iskola

1997: MS Mester

1998: Rippl-Rónai József

1999: Székely Bertalan

2000: Történelem – kép

2001: Mattis Teutsch és a Der Blaue Reiter

2001: Árkádia tájain

2002: Jankovich Miklós gyűjteményei

2003: Mányoki Ádám

Mednyánszky László

2004: MODERNizmusok

A modell

Munkácsy a nagyvilágban

2006: Magyar Vadak Párizstól Nagybányáig

2007: Zichy Mihály

Vaszary János

2008: Mátyás király öröksége

2009: München magyarul

Maulbertsch és Winterhalder

2010: XIX. Nemzet és művészet

Depero

2011 Markó Károly és köre

Ferenczy Károly

5. A műemlékvédelem intézményes keretei

Országos Műemléki Felügyelőség (OMF, 1957-1992)

osztályai: tudományos építészeti műemlékfelügyeleti kivitelezési

Építésügyi Minisztérium

Magyar Építészeti Múzeum (1976-92)

Országos Műemlékvédelmi Hivatal (OMvH, 1992-2001) MÁG (1992-2007) ÁMRK (1992-2007) *Környv*

Tudományos Főoszt.

és Területfejl. M.

1997: Kulturális Örökség Igazgatósága

1998-Kult. Örökség M.

Kulturális Örökségvédelmi Hivatal (KÖH, 2001-2012)

**Műemlékek Nemzeti
Gondnoksága (MNG, 2007-2012)**

**Kulturális
Örökségv.
Szakszolg.
(KÖSZ, 2007-10)**

**Nemzeti
Örökségv. Közp.
(NÖK: MNM, 2010-)**

*2010- Emberi
Erőforrások M.*

2012. szeptember: A KÖH felszámolása

**Forster Gyula Nemzeti Örökséggazd.
és Szolgáltatási Központ**

(Emberi Erőforrások M. > Miniszterelnökség)

**Lechner Lajos
Tudásközpont Kft.**

(Belügymin.)

Igazságügyi M.

5a A műemlékvédelemben foglalkoztatott művészettörténészek létszáma

Az alkalmazott művészettörténészek 1995-ös 45-46 főnyi létszáma 2012 elejére 30 főre csökkent. (2013 márciusában már csak 27 fő.) A 2012. őszi teljes „átszervezés” előtti helyzet:

Országos Műemlékvédelmi Hivatal >> Kulturális Örökségvédelmi Hivatal	25 (ebből Magyar Építészeti Múzeum: 2)
Állami Műemlékhelyreállítási és Restaurálási Központ (majd KÖSZ, jelenleg NÖK az MNM kötelékében)	1993-tól 2006-ig: 6–7; 2008-tól: 2 (2012-ben a MNM-en belül: 2)
Műemlékek Állami (majd Nemzeti) Gondnoksága	3

Műemlékvédelmi publikáció-sorozatok

Lapidarium Hungaricum: 7 kötet

Műemlékvédelem – Művészettörténet 11 kötet, 1991-2002

Forráskiadványok 4 kötet

Műemlékvédelmi Szemle 1991-

Magyar Műemlékvédelem évkönyv 15 kötet

Magyarország műemlékjegyzéke, 8 kötet, 2005-2008

Műemlékvédelem, folyóirat 1957-

Lapis Angularis, az Építészeti Múzeum forráskiadványai, 7 kötet, 1995-2009

6. A művészettörténet jelenlegi intézményi keretei

MTA Művészettörténeti Intézet > 2012-től az **MTA BTK Művészettörténeti Intézete**
Költöztetése az MTA humán és társadalomtudományi kutatóintézeteinek
épületébe 2017 elején esedékes

ELTE Művészettörténeti Intézet > 2014-től doktori iskolájának megszűnése, folytatása
doktori programként a Szabad Bölcsészet Szakirány keretében, amely a
habilitációs eljárásokban is illetékes

Magyar Nemzeti Galéria > 2012. szeptember 1-én **fúzió a Szépművészeti Múzeummal,**
költöztetésének tervei a Liget-projekt keretében.

Forster Központ > **2016 végén megszűnik,** gyűjteményeinek **költöztetése**
folyamatban.

Tervben a Magyar Építészeti Múzeum **átadása a Magyar Művészeti Akadémiának.**